

KUNSTMUSEUM JOURNAAL, 1989, 1, Amsterdam

Višnja Zgaga

oliko je naša stručna publicistika skromnih razmjera, štoviše, koliko je periodika toliko sporadičnoga karaktera da se gotovo i zaboravlja da postoji, upozoravaju novi i novi strani časopisi kojih je sve više i koji se sve više specijaliziraju.

Najnoviji je primjer nizozemski časopis koji je nakon 35 godina izlaženja kao glasilo muzeja i galerija moderne umjetnosti uključio u svoju programsku shemu i ostale institucije i organizacije koje rade na svjetskoj promociji suvremenih nizozemskih umjetnika. Časopis *Kunst Museumjournaal* zadržao je svoj stari naziv proširen pojmom *Kunst*, a osim nizozemskog izlazi i na engleskom jeziku.

Refleksija međunarodne likovne scene i njena recepcija u nizozemskim muzejima i galerijama idejna je okosnica uređivačke politike, no čini se, sudeći po prva dva broja, da je ipak riječ o pokušaju afirmacije vlastitih umjetnika na međunarodnoj art sceni.

Prvi broj časopisa otvorio je prostor jednoj krajnje delikatnoj, za neke nadasve heretičkoj muzeološkoj temi: prodaji umjetničkih djela iz muzeja. Muzeji moderne umjetnosti, premda ustanove relativno novijeg datuma nastanka, suočeni su s mnogim problemima vezanim uz jačanje statusa umjetnosti u društvu; prije svega riječ je o jakom međunarodnom tržištu umjetnina, moćnim, bogatim kolekcionarima koji imaju i svoje izložbene prostore, samostalnim umjetničkim centrima s ambicioznim umjetničkim programima, projektima međunarodnih putujućih izložaba itd., riječju pojavljuje se jaka konkurencija u stručnom, financijskom i organizacijskom smislu. Da bi realizirali neke svoje programe, dapače da bi obavljali *lege artis* samo svoju profesionalnu misiju, muzeji posežu za prodajom djela iz fundusa. Kustosi i direktori nizozemskih muzeja argumentiraju svoje stavove »za« i »protiv« takve prakse. U pozadini stavova stoji pitanje aktualno i kod nas, a to je: Tko treba brinuti za sredstva nacionalne kulturne baštine, država, grad ili muzej sam?

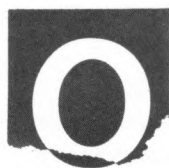
Od teoretskih tema u ovom broju spomenimo članak koji govori o odrazu suvremenih muzeoloških postulata u djelima nekih suvremenih umjetnika, te dvije studije o Kazimiru Maljeviču. Informativni dio časopisa *Kunst Museumjournaal* pregled je svih tekućih muzejsko-galerijskih programa uz prikaze značajnijih izložbi popraćenih kvalitetnim izborom fotografija.

Ibidem, broj 2/3, 1989

Original ili kopija tema je interesantna kako muzeološki tako i iz kuta teorije suvremene likovne umjetnosti i semiotike, kojoj je posvećeno najviše prostora dvobroja časopisa *Kunst Museumjournaal*. O njoj govore umjetnici, likovni kritičari, restauratori i lingvisti. Nesumljivi mit koji vlada oko pojma originala, kako se može utvrditi autentičnost muzejskog predmeta promatranjem, što je to identitet predmeta itd., pitanja su o kojima se uglavnom raspravlja. Nastavak iz prošlog broja jest diskusija u vezi s prodajom umjetničkih predmeta iz kolekcije muzeja, kojoj se dodaje mišljenje o činjenici da je kolekcioniranje historijski čin, akcija, te tako i svako narušavanje takvog poimanja čin je agresije. U ovom broju dano je mnogo prostora suvremenim nizozemskim umjetnicima uz mnoge tekstove likovnih kritičara, intervjue. Izdvajamo članak u kojem se na opusu tri velika nizozemska umjetnika, Magritta, Hergea i Broodthaersa, analizira utjecaj bilingvističke sredine na njihov vizualni iskaz.

ŠPOLJAR, Marijan: Mirko Virius, Centar za kulturu Koprivnica, Koprivnica, 1989.

Željka Zdelar
Galerija »Mirko Virius«
Zagreb

bljetnice su trenuci kad se sabiru računi, uvidaju dugovanja, nastoje ispraviti previdi i greške, te se često konačno čini ono što je već i prije trebalo biti učinjeno.

Stogodišnjica rođenja Mirka Viriusa prigodno je obilježena otkrivanjem spomen-ploče u rodnom Đelekovcu, a održane su izložbe u Galeriji naivnih umjetnika u Hlebinama i Galeriji »Mirko Virius« u Zagrebu, na pročelje koje je postavljena spomen-ploča. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti posvetila je znanstveni skup životu i djelu slikara.

Jedan od najvažnijih doprinosa revalorizaciji ovoga imenom poznatoga, a nedovoljno upoznatoga umjetnika svakako je monografija povjesničara umjetnosti Marijana Špoljara, tiskana u biblioteci Podravskega zbornika, izdavača Centra za kulturu iz Koprivnice. Iznimno vrijedan i zanimljiv opus Mirka Viriusa čekao je gotovo pola stoljeća na cjelovitu prezentaciju – što, nažalost, ali ne samo u slučaju ovoga samoniklog slikara, baca određenu sjenu na nacionalnu kulturu i matičnu sredinu. Time ne želimo reći da se o Mirku Viriusu nije ništa pisalo. Naprotiv, razmjerno su mnogi uzimali u obzir snažan i apartan opus, ali ga ni mala monografija Dimitrija Bašičevića, objavljena 1959, ne tretira metodično ni cjelovito. To više je priželjkivana i dobrodošla Špoljarova istraživačka i izdavačka akcija. Pažljivom interpretacijom povijesnog trenutka, kao i miljea u kojemu je slikar djelovao, te analizom pojedinačnih radova i grupa slika, s obzirom na to da o fazama nije moguće govoriti, autor teksta je dao značajan prilog pravom vrednovanju i pravilnom svrstavanju neobične likovne pojave Mirka Viriusa.

Špoljarovu studiju moguće je podijeliti u tri osnovne cjeline. Uvodni dio je nadasve iscrpan prikaz socijalno-kulturne sredine u kojoj je slikar živio i radio. To su burne i teške godine socijalnog buđenja našeg sela, snažnog utjecaja Hrvatske seljačke stranke i Komunističke partije. Viriusov naprasno prekinut život (u logoru 1943. godine) i rad bili su u potpunosti posvećeni borbi za dostojanstveniji i pravedniji položaj seljaštva. U slikarevu umjetničkom i društvenom angažmanu značajnu ulogu ima prijateljstvo i suradnja s đelekovačkim seljakom piscem Mihovinom Pavlekom Miškinom. Zajednički ideali i istovrsno ljevičarsko usmjerenje rezultirali su i kolektivnim ostvarenjima (Miškinina zbirka pripovijedaka »Trakavica« popraćena je Viriusovim ilustracijama, obojica se javljaju u kalendaru Gospodarske sloge za 1938). Konačno, upravo je Miškina preporučio Viriusa Generaliću i Mrazu, što je rezultiralo grupnim nastupom u Zagrebu kod Ulricha 1938. godine. Špoljarovo minuciozno istraživanje stanja kasnih tridesetih godina na podravskom selu, iako u prvi čas izgleda možda preopširno, nalazi svoje puno opravdanje u slikarevim temama, u specifičnoj ikonografiji stradanja i bijede, te se o Viriusu može uvjetno raspravljati i kao o angažiranom likovnom djelatniku. Time prelazimo na drugi dio monografije, koji obuhvaća sustavno iščitavanje crteža, akvarela, tempera i ulja. Predstavljen nam je u svakom pogledu impozantan opus, to više što Virius intenzivno slika samo četiri godine, a sa slikarskim radom započinje tek u 47. godini života. Unatoč tim